

знайти ту грань, за якою соціальна підтримка підриває основу основ будь-якої економіки – бажання працювати, забезпечувати себе і свою сім'ю нормальним рівнем існування.

Проблемам «соціальної справедливості і рівності» приділяли увагу багато мислителів. Лауреат Нобелівської премії Дж. Б'юкенен (1919-2013) фактично узагальнив їх точки зору, вважаючи, що єдиним критерієм справедливості урядових рішень в соціально-економічній політиці є їх відповідність громадянської згоди.

Література:

1. Социальная экономика [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://economyinfo.ru>. – Заглавие с экрана.

2. Бартенев С.А. Экономические теории и школы (история и современность): Курс лекций / С.А. Бартенев. – М.: БЕК, 1996. – 352 с.

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА РЕЗЕРВІВ ЗБІЛЬШЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Блага В.В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Величина еколого-економічного потенціалу регіону характеризує рівень розвитку продуктивних сил, визначає конкурентоспроможність, ступінь капіталізації підприємств. Виходячи з того, що весь еколого-економічний потенціал регіону може бути розділений на складові: фінансовий, виробничий (матеріально-речовий, а саме: будівлі, споруди, машини, обладнання, транспортні засоби), трудовий і природний. На глобальному (міжнародному) рівні окремі автори називають ще й соціальний потенціал (капітал), що відображає роль сильного громадянського суспільства, регульованого системою добровільних горизонтальних асоціацій (на противагу ієрархічним вертикальним асоціаціям). Потенціал сталого розвитку передбачає ефективне функціонування всіх перерахованих вище складових в комплексі. Однак найбільш важливими, базовими компонентами потенціалу сталого розвитку є людський і природно-ресурсний потенціал, економічне обґрунтування та оцінка яких вимагає в сучасних умовах особливої уваги.

Першочергова роль цих складових потенціалу стійкості еколого-економічної системи регіону визначається, по-перше, тим, що саме від розвитку творчого потенціалу трудових ресурсів і від забезпеченості регіону природно-ресурсним потенціалом, в кінцевому рахунку, залежить ступінь еколого-економічної збалансованості, оскільки ці чинники об'єктивно є найбільш обмеженими і найменш мобільними. Справді, наявність природних ресурсів, не поновлюваного типу, обмежена виключно з об'єктивних причин, наприклад, родовища нафти в регіоні або є, або їх немає, і штучно створити їх неможливо.

Наявність же кваліфікованих працівників в необхідній кількості, у своїй першооснові, обмежується проблемою народжуваності в регіоні, яка в умовах економіко-екологічної кризи ускладнюється і загострюється. По-друге, з точки зору еколого-економічної взаємодії саме людина і природне середовище стають об'єктами негативного впливу результатів виробничо-господарської діяльності, і в зв'язку з цим наукове обґрунтування рівня цього впливу, підрахунки економічних витрат, необхідних для відновлення робочої сили та навколишнього природного середовища є завданнями першорядної важливості при розробці та реалізації концептуальних основ сталого розвитку регіону. До сих пір багато економістів припускають, що основою національного багатства є так званий фізичний капітал («накопичені матеріально-речові фонди»), а природно-ресурсний фактор при оцінці національного багатства практично не береться до уваги. Однак реальне життя свідчить про зворотне. Так, економічні розрахунки, свідчать про те, що на частку фізичного капіталу припадає в середньому лише 16% всього обсягу національних багатств, найбільшу величину становить людський капітал – 64%. Переважання людського потенціалу особливо помітно в країнах з високим рівнем доходу. У деяких країнах (Німеччина, Японія, Швеція) частка людського капіталу доходить до 80% [3]. Україні властива наступна структура багатства країни: 19% - людський капітал, 12% – фізичний капітал, 69% – природний капітал. Національне багатство розподілене на території країни вкрай нерівномірно, що пов'язано з об'єктивними регіональними особливостями країни, проте реальні оцінки розподілу багатства по регіонах практично відсутні. Наведені вище дані свідчать про те, що існувала довгий час недооцінка ролі людських і природних ресурсів у формуванні економічного потенціалу територій при збереженні подібного підходу призведе до неадекватності управлінських рішень, до неправильної розстановці акцентів при виборі пріоритетів економічного розвитку. У міжнародній практиці можна знайти різні приклади практичного використання природно-ресурсного потенціалу. Так, зокрема, відомий негативний досвід Індії, де після набуття незалежності намагалися вирішити проблеми підвищення рівня життя людей за рахунок масового розпродажу природних багатств, які не супроводжуючи її інвестиціями в розвиток людського потенціалу, а витрачаючи гроші переважно на покупку імпортованих товарів, який привів до фактично повного виснаження природних ресурсів. А в результаті події виснаження припинилися іноземні інвестиції, зросло безробіття, різко знизився рівень життя, іншими словами – склалася кризова ситуація. В кінцевому підсумку, держава в даний час змушена розробляти програми соціально-економічної підтримки населення аж до програми переселення, на виконання яких знову ж таки не вистачає фінансових коштів. Альтернативний варіант використання природних ресурсів, який слід виділити в якості позитивного досвіду, характерний для найбільш розвинутих арабських країн, де величезні кошти від продажу нафти вкладаються в освіту, науку і розвиток новітніх технологій, що забезпечить цим країнам сталий розвиток в майбутньому, коли будуть закінчуватися запаси нафти.

Подібної практики в останні роки дотримується Бразилія, Мексика і ряд інших латиноамериканських країн. На жаль, вітчизняний досвід поки більше нагадує перший варіант використання еколого-економічного потенціалу. У зв'язку з цим, з огляду на негативні наслідки такого варіанту розвитку, необхідно заздалегідь прогнозувати ситуацію і будувати державну економічну і екологічну політику з урахуванням вищевикладених закономірностей. Економічна оцінка потенціалу стійкості повинна включати вивчення комплексу проблем, що включає питання рівня забезпеченості, розподілу і визначення кількісних і якісних параметрів споживання природних ресурсів. Для підвищення економічного потенціалу необхідно розвивати науково-технічний субпотенціал. Грошова оцінка еколого-економічного потенціалу повинна забезпечувати достовірність інформаційного забезпечення розрахунків критеріїв і показників еколого-економічного розвитку регіону, а також стати інформаційною базою для екологічної експертизи проектів, реально здійснюваних в регіоні.

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ

*Близнюк А.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

На сьогоднішній день проблема мотивації і ефективного стимулювання персоналу дуже актуальна, реальна ефективність будь-яких економічних заходів визначається їх впливом на ставлення людей до праці. Більшість працівники виконують свою роботу не дуже якісно і не в тому обсязі в якому могли би при бажанні, тому треба вводити ефективні методи мотивації, щоб вони почали краще виконувати свою роботу.

Одним з основних складових ефективного управління компанією є використання системи мотивацій персоналом.

Мотивація – це засоби створення у працівників бажання викладатись по повній і працювати більш якісно. На сьогоднішній день існує безліч методів мотивацій [1].

Функція мотивації впливає на працівників підприємства у формі спонукальних мотивів до громадського впливу, ефективної праці колективних чи індивідуальних заохочувальних заходів. Зазначені форми впливу стимулюють роботу робітників, підвищують ефективність всієї системи управління організацією.

Мотивації бувають трьох видів:

- нормативна мотивація – спонукає людину до певної поведінки за допомогою ідейно-психологічного впливу. До неї можна віднести переконання навіювання тощо;

- стимулювання – вплив за допомогою різних благ, стимулів, які будуть спонукати працівника до кращої роботи;